

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

3. března 2011 *

Ve věci C-437/09,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Tribunal de grande instance de Périgueux (Francie) ze dne 27. října 2009, došlým Soudnímu dvoru dne 9. listopadu 2009, v řízení

AG2R Prévoyance

proti

Beaudout Père et Fils SARL,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení A. Tizzano, předseda senátu, J.-J. Kasel, A. Borg Barthet, E. Levits (zpravodaj) a M. Safjan, soudci,

* Jednací jazyk: francouzština.

generální advokát: P. Mengozzi,
vedoucí soudní kanceláře: R. Šereš, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. září 2010,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za AG2R Prévoyance J. Barthélémym a O. Barrautem, avocats,
- za Beaudout Père a Fils SARL F. Urozem, avocat,
- za francouzskou vládu J. Gstalterem, jako zmocněncem,
- za belgickou vládu J.-C. Halleuxem a C. Pochet, jako zmocněnci,
- za německou vládu J. Möllerem a N. Graf Vitzthumem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi F. Castillo de la Torrem a P.J.O. Van Nuffelem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 11. listopadu 2010,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 81 ES a 82 ES.
- 2 Tato žádost byla předložena ve sporu, v němž proti sobě stojí AG2R Prévoyance (dále jen „AG2R“), instituce zdravotně sociálního připojištění, která se řídí ustanoveními francouzského code de la sécurité sociale (zákona o sociálním zabezpečení), a společnost Beaudout Père et Fils SARL (dále jen „Beaudout“) a v němž jde o to, že se výše uvedená společnost odmítla účastnit systému povinného zdravotního připojištění spravovaného institucí AG2R pro odvětví francouzského řemeslného pekárénství.

Vnitrostátní právní úprava

- 3 Ve Francii jsou náklady zaměstnanců na zdravotní péči v případě nemoci nebo úrazu částečně hrazeny ze základního systému sociálního zabezpečení. Ta část nákladů, která zůstává k tíži pojištěnce, může být částečně hrazena ze zdravotního připojištění.

- 4 Účast zaměstnanců z určitého odvětví činnosti v takovém připojištění může být stanovena kolektivní smlouvou nebo dohodou uzavřenou zástupci zaměstnavatelů a zaměstnanců.
- 5 Článek L 911-1 code de la sécurité sociale v tomto smyslu stanoví:

„Kolektivní pojistné krytí pro zaměstnance, bývalé zaměstnance a oprávněné osoby, které je doplňkem k pojistnému krytí vyplývajícimu ze systému sociálního zabezpečení, se stanoví buď kolektivní smlouvou nebo dohodou, nebo na základě návrhu dohody vypracovaného vedoucím podnikem a schváleného většinou hlasů zúčastněných osob, nebo jednostranným rozhodnutím vedoucího podniku obsaženým v písemnosti, kterou tento předal každé zúčastněné osobě, ledaže bylo toto pojistné krytí stanoveno zákonem nebo jiným právním předpisem.“

- 6 Článek L 912-1 code de la sécurité sociale upravuje povinnou účast v systému zdravotního připojištění. Tento článek stanoví:

„Je-li v oborové nebo mezioborové dohodě uvedené v článku L 911-1 stanoveno, že má být zajištěno společné sdílení rizik, která mají být v souladu s těmito dohodami pojištěna u jednoho či více subjektů uvedených v článku 1 loi n° 89-1009, du 31 décembre 1989, renforçant les garanties offertes aux personnes assurées contre certains risques (zákona č. 89-1009 ze dne 31. prosince 1989, kterým se posiluje pojistné krytí poskytnuté osobám pojištěným proti určitým rizikům), nebo u jedné či více institucí uvedených v článku L 370-1 code des assurances (zákona o pojišťovnictví), u nichž se pak povinně pojistí podniky, které spadají do působnosti těchto dohod, musí tyto dohody obsahovat ustanovení, které určuje, za jakých podmínek a v jakých časových intervalech mohou být pravidla společného sdílení rizik přehodnocena. Tato pravidla musí být přehodnocena vždy do pěti let.

Pokud se výše uvedené dohody vztahují na podnik, který přede dnem jejich vstupu v platnost přistouplil k pojištění u jiného subjektu nebo uzavřel pojistnou smlouvu s jiným subjektem, než který je stanoven v dohodách, a to na krytí stejných rizik a s rovnocennou úrovní, použijí se ustanovení druhého pododstavce článku L 132-23 code du travail (zákoníku práce).“

- 7 Podle článku 1 zákona č. 89-1009 ze dne 31. prosince 1989, ve znění zákona č. 94-678 ze dne 8. srpna 1994 (JORF č. 184 ze dne 10. srpna 1994), smí činnost v oblasti zdravotně sociálního připojištění vykonávat pouze pojišťovny, instituce zdravotně sociálního připojištění, které se řídí ustanoveními code de la sécurité sociale nebo code rural (zákona o venkově), a vzájemné pojišťovny.
- 8 Článek L 931-1 code de la sécurité sociale v tomto ohledu upřesňuje, že instituce zdravotně sociálního připojištění jsou neziskové subjekty soukromého práva, které jsou paritně řízeny členskými podniky a účastníky definovanými v článku L 931-3 tohoto zákona. Jejich předmětem činnosti je mimo jiné poskytování pojištění pro případ újmy na zdraví v souvislosti s úrazem či nemocí.
- 9 Článek L 932-9 pátý pododstavec code de la sécurité sociale stanoví, že instituce zdravotně sociálního připojištění, již byla svěřena správa systému zdravotně sociálního připojištění, nemá v případě nezaplacení dlužného pojistného možnost přerušit poskytování pojistných plnění nebo zrušit účast podniku v tomto systému.
- 10 Článek L 132-23 code du travail stanoví, že v případě, kdy se na podnik vztáhnou odvětvové smlouvy nebo oborové či mezioborové dohody až po uzavření vyjednaných platných smluv nebo dohod, se ustanovení těchto smluv nebo dohod pak odpovídajícím způsobem upraví.

11 Článek L 133-8 code du travail stanoví:

„Na žádost některé z organizací uvedených v článku L. 133-1 nebo z podnětu ministra pověřeného resortem práce mohou být ustanovení odvětvové smlouvy nebo oborové či mezioborové dohody, která splňují zvláštní podmínky stanovené v předchozím oddílu, učiněna závaznými pro všechny zaměstnance a zaměstnavatele, kteří spadají do působnosti uvedené smlouvy nebo dohody, a to nařízením ministra pověřeného resortem práce přijatým po vydání odůvodněného stanoviska národní komise pro kolektivní vyjednávání, která je upravena v článku L. 136-1.

Na základě žádosti uvedené v předchozím pododstavci je ministr pověřený resortem práce povinen bezodkladně zahájit postup, kterým se platnost smlouvy nebo dohody rozšíří.

Rozšíření účinků a sankcí stanovených smlouvou nebo dohodou platí na dobu a za podmínek určených ve smlouvě nebo dohodě.

Ministr pověřený resortem práce však může po vydání odůvodněného stanoviska národní komise pro kolektivní vyjednávání vyloučit z rozšíření platnosti smlouvy nebo dohody ta ustanovení, která by byla v rozporu s platným zákonem nebo jiným právním předpisem, a ustanovení, která by neodpovídala stavu v odvětví nebo odvětvích spadajících do daného rozsahu působnosti a která lze od smlouvy nebo dohody oddělit, aniž tím dojde ke změně její struktury. Nestanoví-li platné zákony nebo jiné právní předpisy jinak, může za stejných podmínek rozšířit platnost ustanovení, která jsou z hlediska takových předpisů neúplná.“

- ¹² Dodatkem ze dne 24. dubna 2006 k celostátní kolektivní smlouvě ze dne 19. března 1978, který se týkal zavedení systému „zdravotního připojištění“ v odvětví řemeslného pekárenství (dále jen „dodatek č. 83“), svaz zaměstnavatelů v odvětví pekárenství a různé zaměstnanecké odbory z tohoto odvětví sjednaly následující:

„Článek 1

Působnost

Tento dodatek platí pro podniky, které spadají do působnosti kolektivní smlouvy řemeslných podniků pekárenského a pekárensko-cukrárenského odvětví.

Článek 2

Členství – Účast v pojištění

Počínaje dnem, kdy tento dodatek vstoupí v platnost, jsou podniky povinny přihlásit své zaměstnance k účasti v pojištění u pojistitele podpisem zvláštní přihlášky k pojištění.

[...]

Článek 3

Pojištěnci

Tímto dodatkem se zavádí systém povinného „zdravotního připojištění“ pro všechny zaměstnance podniků uvedených v článku 1 tohoto dodatku, kteří mají odpracovaný jeden měsíc v tomtéž podniku.

Jakmile dosáhne zaměstnanec požadované odpracované doby, může se stát pojištěncem v tomto systému se zpětnou účinností ke dni svého nástupu do podniku.

[...]

Článek 4

Pojistné krytí

Pojistné krytí podle tohoto systému se stanoví na základě zákonů a jiných právních předpisů o zdravotním pojištění platných v okamžiku jeho zavedení. V případě změny těchto předpisů se bezodkladně provede přehodnocení pojistného krytí.

Pojištění se vztahuje na veškeré běžné výkony a výdaje v průběhu pojistného období, které byly nahrazeny a individuálně vypořádány v rámci základního systému sociálního zabezpečení podle právních předpisů týkajících se ‚nemoci‘, ‚pracovních úrazů a nemocí z povolání‘ a ‚mateřství‘, jakož i na výkony a výdaje, které z tohoto systému hrazeny nejsou a které jsou výslovně uvedeny v tabulce hrazených služeb obsažené v příloze.

[...]

Článek 5

Pojistné a rozdělení jeho platby mezi zaměstnavatele a zaměstnance

Pojistné v systému ‚zdravotního připojištění‘ je vyjádřeno procentem z maximálního měsíčního základu pro účely sociálního zabezpečení (PMSS).

Na rok 2007 odpovídá procento PMSS měsíčnímu pojistnému ve výši 40 [eur] na zaměstnance v obecném systému a ve výši 32 [eur] v systému platném pro oblast Alsaska a Mosely.

Totéž procento platí i pro rok 2008.

Po skončení druhého roku platnosti systému bude pojistné stranami, které dodatek podepsaly, přezkoumáno v závislosti na výsledcích systému a na vývoji zdravotních výdajů a změnách zákonů a jiných právních předpisů v daňové a sociální oblasti a v oblasti zdravotního pojištění.

[...]

Pojistné je rozděleno tak, že 50 % jde k tíži zaměstnavatele a 50 % k tíži zaměstnance.

[...]

Smíšená komise se schází nejméně jednou ročně k posouzení výsledků systému, jakož i veškerých statistik a údajů týkajících se tohoto systému, které by mohla potřebovat.

[...]

Článek 13

Určení pojistitele

Za pojistitele pro tento systém [...] se určuje AG2R Prévoyance [...]

Pravidla společného sdílení rizik v rámci systému budou přezkoumána odvětvovou národní smíšenou komisí [...] ve lhůtě pěti let ode dne, kdy tento dodatek vstoupí v platnost.

[...]

Článek 14

Ustanovení o povinnosti pojistit se u určeného pojistitele

Členství všech podniků, které spadají do působnosti celostátní kolektivní smlouvy řemeslných podniků pekářenského a pekářensko-cukrárenského odvětví, v systému „zdravotního připojištění“ a účast zaměstnanců těchto podniků v pojištění u určeného pojistitele jsou závazné ode dne vstupu v platnost uvedeného v článku 16 tohoto dodatku.

Za tím účelem obdrží dotyčné podniky smlouvu o členství a přihlášku k pojištění.

Tato ustanovení se vztahují i na podniky, které uzavřely smlouvu o zdravotním připojištění u jiného pojistitele se stejným nebo vyšším pojistným krytím, než jaké je vymezeno v tomto dodatku.

[...]“

¹³ V souladu se svým článkem 16 vstoupil dodatek č. 83 v platnost dne 1. ledna 2007.

- 14 Dodatek č. 1 ze dne 6. září 2006 k dodatku č. 83 ve svém článku 1 mimo jiné stanoví, že pojistitel prodlouží platnost zdravotního připojištění ve prospěch osob krytých po zemřelém pojištěnci, a to minimálně na dobu dvanácti měsíců od okamžiku smrti pojištěnce a bez nároku na pojistné.
- 15 Článkem 2 dodatku č. 5 ze dne 21. července 2009 k dodatku č. 83 se do dodatku č. 83 vkládá článek 4a nadepsaný „Zachování práv v systému zdravotního pojištění“. Tento článek 4a zní:

„V případě vypovězení nebo skončení poslední pracovní smlouvy, k němuž došlo jinak než z důvodu závažného porušení povinností a v jehož případě vzniká nárok na náhradu z povinného systému pojištění v nezaměstnanosti, se zaměstnanci prodlužuje platnost pojistného krytí v systému zdravotního připojištění stanoveného dodatkem č. 83 [...]

[...]

Platnost pojistného krytí se prodlužuje dnem následujícím po dni skončení pracovní smlouvy, pokud bylo prodloužení platnosti podnikem řádně oznámeno určenému pojistiteli.

Platnost pojistného krytí se prodlužuje nejdéle na dobu rovnající se délce poslední pracovní smlouvy zaměstnance v podniku v celých měsících, nejvýše však na 9 měsíců.

[...]

Prodloužení pojistného krytí z titulu zachování práv se financuje z pojistného place-
ného podniky a činnými zaměstnanci [...]"

- 16 Článek 1 nařízení ze dne 16. října 2006, kterým se rozšiřuje platnost dodatku k celo-
státní kolektivní smlouvě řemeslných podniků pekárenského a pekárensko-cukráren-
ského odvětví, stanoví:

„Ustanovení dodatku č. 83 [...] jsou závazná pro všechny zaměstnavatele a pro všech-
ny zaměstnance, kteří spadají do působnosti celostátní kolektivní smlouvy pekárén-
sko-cukrárenského odvětví (řemeslné podniky) ze dne 19. března 1976.“

Spor v původním řízení a předběžná otázka

- 17 Společnost Beaudout má od 10. října 2006 uzavřeno zdravotní připojištění u jiné po-
jišťovny, než je AG2R.
- 18 Jelikož společnost Beaudout odmítla účast v systému spravovaném institucí AG2R,
podala na ni tato instituce žalobu k předkládajícímu soudu, kterou se domáhala, aby jí
bylo nařízeno uvést svou účast v pojištění do řádného stavu a zaplatit pojistné, s nímž
je v prodlení.
- 19 Žalovaná v původním řízení namítla nezákonnost dodatku č. 83.

- 20 Předkládající soud odmítl její argumenty ohledně slučitelnosti tohoto dodatku s vnitrostátním právem, načež se pokusil o srovnání mezi sporem, který mu byl předložen, a věcí, v níž byl vydán rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 1999, Albany (C-67/96, Recueil, s. I-5751).
- 21 Předkládající soud tak konstatoval, že na rozdíl od penzijního fondu, o který se v této věci jednalo a u něž bylo pojištění povinné až na případy osvobození, systém zdravotního připojištění, o něž jde ve věci v původním řízení, nezná žádnou možnost osvobození od povinné účasti v pojištění, a to ani podle dodatku č. 83 ani podle článku L 912-1 code de la sécurité sociale.
- 22 Za těchto podmínek měl tribunal de grande instance de Périgueux za to, že k vyřešení sporu, který mu byl předložen, je zapotřebí výkladu práva Unie, a rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„[Jsou] úprava povinné účasti v systému zdravotního připojištění obsažená v článku L 912-1 code de la sécurité sociale a dodatek, který se stal závazným z rozhodnutí orgánů veřejné moci na základě žádosti organizací zastupujících zaměstnavatele a pracovníky určitého odvětví a který upravuje pojištění u jediného subjektu určeného ke správě systému zdravotního připojištění, aniž jsou podniky z dotyčného odvětví od účasti v pojištění osvobozeny, [...] v souladu s ustanoveními článků 81 ES a 82 ES, nebo určenému subjektu umožňují zneužívat dominantního postavení[?]“

Závěry Soudního dvora

- 23 Úvodem je třeba zdůraznit, že předkládající soud svou otázkou sice pouze žádá, aby Soudní dvůr vyložil – z hlediska takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení – články 81 ES a 82 ES, kterým nyní odpovídají články 101 SFEU a 102 SFEU a které se týkají chování podniků, nicméně z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že si tento soud v podstatě klade otázku, zda rozhodnutí orgánů veřejné moci, podle kterého se dohoda vzešlá z kolektivního vyjednávání a upravující povinnou účast v systému zdravotního připojištění spravovaného určeným subjektem bez možnosti osvobození od této povinné účasti stala závaznou na žádost organizací zastupujících zaměstnavatele a zaměstnance z určitého odvětví činnosti, je či není v souladu s právem Unie.
- 24 Je třeba připomenout, že článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU ukládá členským státům povinnost nepřijímat nebo neponechávat v platnosti legislativní nebo správní opatření, která mohou vyloučit užitečný účinek pravidel hospodářské soutěže vztahujících se na podniky (viz zejména rozsudky Albany, uvedený výše, bod 65; ze dne 21. září 1999, *Brentjens*, C-115/97 až C-117/97, Recueil, s. I-6025, bod 65, a *Drijvende Bokken*, C-219/97, Recueil, s. I-6121, bod 55).
- 25 Článek 106 odst. 1 SFEU, jemuž dříve odpovídal čl. 86 odst. 1 ES, krom toho stanoví, že pokud jde o veřejné podniky a podniky, kterým členské státy přiznávají zvláštní nebo výlučná práva, tyto státy nepřijmou ani neponechají v platnosti opatření odporující pravidlům Smluv, zejména pravidlům stanoveným v člancích 18 SFEU a 101 SFEU až 109 SFEU, ovšem s výhradou čl. 106 odst. 2 SFEU.

- 26 Úkolem Soudního dvora je přitom vyložit všechna ustanovení práva Unie, která vnitrostátní soudy potřebují pro rozhodnutí o sporech, které projednávají, i pokud nejsou tato ustanovení výslovně zmíněna v předběžných otázkách položených těmito soudy Soudnímu dvoru (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 8. března 2007, Campina, C-45/06, Sb. rozh., s. I-2089, bod 31, jakož i ze dne 5. března 2009, Kattner Stahlbau, C-350/07, Sb. rozh., s. I-1513, body 25 a 26).
- 27 Aby bylo možné poskytnout předkládajícímu soudu užitečnou odpověď, je tedy třeba mít za to, že se jím položená otázka týká výkladu článku 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU a článku 102 SFEU ve spojení s článkem 106 SFEU.

K výkladu článku 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU

- 28 K zodpovězení této části předběžné otázky, tak jak byla přeformulována Soudním dvorem, je třeba zkoumat především to, zda rozhodnutí organizací zastupujících zaměstnavatele a zaměstnance z určitého odvětví činnosti, kterým se určuje subjekt pověřený správou systému zdravotního připojištění a kterým se orgány veřejné moci žádají, aby účast v tomto systému učinily závaznou pro všechny zaměstnance z tohoto odvětví, může spadat pod pojem dohod mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků nebo jednání ve vzájemné shodě, které jsou zakázány článkem 101 odst. 1 SFEU.
- 29 V tomto ohledu je třeba zaprvé připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že dohody uzavřené v rámci kolektivního vyjednávání mezi sociálními partnery za účelem zlepšení podmínek zaměstnání a pracovních podmínek musí být z důvodu jejich povahy a cíle považovány za dohody, které nepodléhají článku 101 odst. 1 SFEU (viz v tomto

smyslu výše uvedené rozsudky Albany, bod 60; Brentjens, bod 57; Drijvende Bokken, bod 47; rozsudky ze dne 12. září 2000, Pavlov a další, C-180/98 až C-184/98, Recueil, s. I-6451, bod 67, jakož i ze dne 21. září 2000, van der Woude, C-222/98, Recueil, s. I-7111, bod 22).

- 30 Proto je třeba zkoumat, zda povaha a cíl takové dohody, jako je dohoda v původním řízení, odůvodňují vyloučení z působnosti čl. 101 odst. 1 SFEU.
- 31 Ze zjištění předkládajícího soudu vyplývá, že dohoda, o kterou jde v původním řízení, byla uzavřena formou dodatku ke kolektivní smlouvě, a je tedy výsledkem kolektivního vyjednávání mezi organizací zastupující zaměstnance a organizacemi zastupujícími zaměstnance z francouzského řemeslného pekárenského odvětví.
- 32 Pokud jde dále o její cíl, tato dohoda zavádí v určitém odvětví systém zdravotního připojištění, který přispívá ke zlepšování pracovních podmínek zaměstnanců nejen tím, že jim zaručuje nezbytné prostředky, aby se vypořádali s náklady spojenými s určitou nemocí, pracovním úrazem, nemocí z povolání nebo také s mateřstvím, ale též tím, že snižuje výdaje, které by zaměstnanci museli nést nebýt kolektivní smlouvy.
- 33 Toto zjištění není zpochybněno tím, že přistoupení k takovéto dohodě je povinné pro všechny podniky daného odvětví činnosti určitého členského státu, přitom na rozdíl od dohody, o kterou šlo ve věci v původním řízení, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Albany, tu není stanovena možnost osvobození od povinné účasti.

- ³⁴ V tomto rozsudku totiž Soudní dvůr při výkladu čl. 85 odst. 1 Smlouvy o ES, kterému nyní odpovídá čl. 101 odst. 1 SFEU, nepřihlížel k možnostem osvobození od povinné účasti v penzijním fondu, kterého se tato věc týkala.
- ³⁵ Dále z bodů 26 a 27 výše uvedeného rozsudku van der Woude vyplývá, že z působnosti čl. 101 odst. 1 SFEU je vyloučena kolektivní smlouva týkající se systému zdravotního pojištění, která v případě vstupu do tohoto systému určuje jediný subjekt, a vylučuje tak jakoukoli možnost účasti v pojištění u konkurenčních subjektů.
- ³⁶ Proto je třeba konstatovat, že taková dohoda, jako je dodatek č. 83, svou povahou a svým cílem nespadá do působnosti čl. 101 odst. 1 SFEU.
- ³⁷ Zadruhé z ustálené judikatury vyplývá, že i když se článek 101 SFEU sám o sobě týká pouze chování podniků a nevztahuje se na legislativní nebo správní opatření přijatá členskými státy, tento článek ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU nicméně ukládá členským státům povinnost nepřijímat nebo neponechávat v platnosti legislativní nebo správní opatření, která mohou vyloučit užitečný účinek pravidel hospodářské soutěže vztahujících se na podniky. O takový případ se jedná, když členský stát buď nařídí, nebo zvýhodní uzavírání kartelových dohod, které jsou v rozporu s článkem 101 SFEU, nebo posílí účinky takových dohod, anebo zbaví svou vlastní právní úpravu její státní povahy tím, že přenesne odpovědnost za přijetí intervenčních rozhodnutí v hospodářské oblasti na soukromé subjekty (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 18. června 1998, Komise v. Itálie, C-35/96, Recueil, s. I-3851, body 53 a 54; Corsica Ferries France, C-266/96, Recueil, s. I-3949, body 35, 36 a 49, jakož i Albany, uvedený výše, bod 65).

38 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že jelikož z bodu 36 tohoto rozsudku vyplývá, že taková dohoda, jako je dodatek č. 83, nespadá do působnosti čl. 101 odst. 1 SFEU, orgány veřejné moci mají možnost učinit ji závaznou pro osoby, které touto dohodou nejsou formálně vázány (viz obdobně výše uvedené rozsudky Albany, bod 66; Brentjens, bod 66, a Drijvende Bokken, bod 56).

39 Na první část otázky, tak jak byla přeformulována Soudním dvorem, je proto třeba odpovědět tak, že článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání rozhodnutí orgánů veřejné moci, podle kterého se dohoda vzešlá z kolektivního vyjednávání a upravující povinnou účast v systému zdravotního připojištění bez možnosti osvobození od této povinné účasti stala na žádost organizací zastupujících zaměstnavatele a zaměstnance z určitého odvětví činnosti závaznou pro všechny podniky z daného odvětví.

K výkladu článku 102 SFEU ve spojení s článkem 106 SFEU

Ke kvalifikaci subjektu jakožto podniku ve smyslu článku 102 SFEU

40 Pokud jde o výklad článku 102 SFEU, je třeba určit, zda taková instituce, jako je AG2R, je podnikem ve smyslu tohoto ustanovení.

- 41 V tomto ohledu je nutno připomenout, že v kontextu práva hospodářské soutěže Unie se „podnikem“ rozumí jakákoli entita vykonávající hospodářskou činnost nezávisle na právním postavení této entity a způsobu jejího financování (viz zejména rozsudky ze dne 23. dubna 1991, Höfner a Elser, C-41/90, Recueil, s. I-1979, bod 21, jakož i ze dne 11. prosince 2007, ETI a další, C-280/06, Sb. rozh., s. I-10893, bod 38).
- 42 Z ustálené judikatury vyplývá, že hospodářskou činností je jakákoliv činnost spočívající v nabízení zboží nebo služeb na daném trhu (viz zejména rozsudek ze dne 22. ledna 2002, Cisal, C-218/00, Recueil, s. I-691, bod 23).
- 43 V daném případě z článku L 931-1 code de la sécurité sociale vyplývá, že AG2R coby instituce zdravotně sociálního připojištění, která se řídí uvedeným zákonem, je neziskovým subjektem soukromého práva, jehož předmětem činnosti je poskytování pojištění pro případ újmy na zdraví v souvislosti s úrazem či nemocí. Taková instituce přitom podle článku L 932-9 téhož zákona nemůže přerušit poskytování pojistných plnění ani zrušit účast podniku v případě, kdy podnik neplatí pojistné. Dále, jsou-li podniky, na které se vztahuje celostátní kolektivní smlouva řemeslných podniků pekárenského a pekárensko-cukrárenského odvětví, povinny účastnit se systému spravovaného institucí AG2R, pak z toho zároveň vyplývá, že AG2R je podle dodatku č. 83 povinna pojistit všechny zaměstnance těchto podniků bez ohledu na pojistná rizika, a to za pojistné o jednotné výši, které platí rovným dílem zaměstnavatel a zaměstnanec, nehledě na velikost podniku nebo na mzdu pojištěného zaměstnance.
- 44 Vzhledem k tomu, že takový systém zdravotního připojištění, jako je systém v původním řízení, upravuje povinnou doplňkovou sociální ochranu pro všechny zaměstnance z určitého hospodářského odvětví, tento systém tedy sleduje sociální cíl.

45 Sociální cíl systému pojištění však sám o sobě nestačí k tomu, aby se vyloučila kvalifikace dotyčné činnosti jakožto činnosti hospodářské (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Albany, bod 86; Pavlov a další, bod 118; Cisal, bod 37, a Kattner Stahlbau, bod 42).

46 Je třeba ještě zvláště zkoumat, zda je možné mít za to, že tento systém uplatňuje zásadu solidarity, a zda podléhá doзору státu, který jej zavedl, což jsou prvky, které mohou vyloučit hospodářský charakter dané činnosti (viz v tomto smyslu výše uvedený rozsudek Kattner Stahlbau, bod 43 a citovaná judikatura).

– K uplatnění zásady solidarity

47 Pokud jde o uplatnění zásady solidarity, z celkového posouzení systému, o který jde v původním řízení, zaprvé vyplývá, že tento systém je financován prostřednictvím paušálně stanoveného pojistného, jehož výše tedy není úměrná pojistnému riziku.

48 V souladu s čl. 5 druhým pododstavcem dodatku č. 83 je pojistné stanoveno jednotně na částku 40 eur, kterou platí zčásti zaměstnavatel a zčásti zaměstnanec.

49 Tento systém nezohledňuje takové faktory, jako je věk, zdravotní stav nebo zvláštní rizika spojená s pracovním místem pojištěného zaměstnance.

50 Povaha plnění poskytovaných institucí AG2R, jakož i rozsah pojištění, které poskytuje, proto nejsou úměrné výši placeného pojistného.

51 Zadruhé je plnění v některých případech poskytováno bez ohledu na to, zda bylo zapláceno dlužné pojistné. To vyplývá předně z čl. 3 druhého pododstavce dodatku č. 83, který stanoví, že se zaměstnanec může stát pojištěncem v uvedeném systému se zpětnou účinností, dosáhl-li minimální odpracované doby v trvání jednoho měsíce požadované pro účast v systému. Podle článku 4a tohoto dodatku se dále po skončení pracovní smlouvy pojištěnce platnost pojištění zdravotních výdajů v zásadě na určitou dobu prodlužuje. Konečně článek 1 dodatku č. 1 ze dne 6. září 2006 k dodatku č. 83 upravuje prodloužení platnosti uvedeného pojištění ve prospěch osob oprávněných po zemřelém pojištěnci, a to minimálně na dobu dvanácti měsíců po jeho smrti.

52 S ohledem na všechny tyto skutečnosti se takový systém zdravotního připojištění, jako je systém, o který jde v původním řízení, jeví být charakterizován vysokým stupněm solidarity.

– Ke státnímu doзору

53 Aby bylo možné určit, zda se kvalifikace podniku vykonávajícího hospodářskou činnost vztahuje na takový subjekt, jako je subjekt v původním řízení, je třeba analyzovat rozsah státem vykonávaného dozoru nad pravidly fungování tohoto systému.

- 54 V daném případě se zaprvé v souladu s článkem L 911-1 code de la sécurité sociale sociálním partnerům přiznává možnost, aby sami prostřednictvím kolektivní smlouvy nebo dohody stanovili kolektivní pojistné krytí pro zaměstnance, bývalé zaměstnance a oprávněné osoby, které je doplňkem k pojistnému krytí vyplývajícimu ze systému sociálního zabezpečení.
- 55 Zadruhé v článku L 912-1 téhož zákona se uvádí, že tyto dohody musí obsahovat ustanovení, které určuje, za jakých podmínek a v jakých časových intervalech mohou být pravidla společného sdílení rizik smluvními partnery přehodnocena.
- 56 Zatřetí, k tomu, aby se ustanovení takových dohod stala závaznými pro všechny zaměstnance a zaměstnavatele, na které se vztahují, je podle článku L 133-8 code du travail zapotřebí nařízení ministra.
- 57 Uvnitř tohoto právního rámce je dozor nad pravidly fungování systému, o který jde v původním řízení, přenesen – s jistými výhradami – na zástupce zaměstnavatelů a zaměstnanců v odvětví řemeslného pekárství.
- 58 Dodatek č. 83 v tomto kontextu přiznává rozhodující úlohu těmto zástupcům, neboť podle jeho čl. 13 druhého pododstavce se přezkoumáním pravidel společného sdílení rizik v rámci dotyčného systému, a to ve lhůtě pěti let od vstupu tohoto dodatku v platnost, pověřuje smíšená komise složená také ze zástupců zaměstnavatelů a zaměstnanců. Článek 5 čtvrtý pododstavec uvedeného dodatku kromě toho stanoví, že strany, které dodatek podepsaly, přezkoumají výši pojistného stanoveného dodatkem po skončení druhého roku platnosti systému. V tomtéž článku se upřesňuje, že smíšená komise posuzuje jednou ročně výsledky tohoto systému.

- 59 Jiné faktory související s určením instituce AG2R za správce systému zdravotního připojištění by však mohly vést k domněnce, že je tento subjekt nadán jistou samostatností.
- 60 Zprvč článek L 911-1 code de la sécurité sociale stanoví, že doplňkové pojistné krytí pro zaměstnance, bývalé zaměstnance a oprávněné osoby může být stanoveno různými způsoby. Uzavření kolektivní smlouvy je v této souvislosti jednou z možností, které jsou sociálním partnerům dány na výběr s tím, že toto ustanovení umožňuje zavedení takového pojištění také na úrovni podniku, a nikoli jen na úrovni celého odvětví činnosti.
- 61 Zadruhé podle článku 1 zákona č. 89-1009, ve znění zákona č. 94-678, může být činnost v oblasti zdravotně sociálního připojištění svěřena nejen institucím zdravotně sociálního připojištění a vzájemným pojišťovnám, ale také pojišťovnám.
- 62 Z těchto skutečností vyplývá, že sociální partneři nemají zákonnou povinnost určit AG2R k zajišťování správy takového systému zdravotního připojištění, jako je systém v původním řízení, a AG2R nemá zákonnou povinnost správu takového systému skutečně zajistit.
- 63 Společnost Beaudout v této souvislosti ve svém vyjádření uvádí, že existují další instituce zdravotně sociálního připojištění a další pojišťovny, které před určením instituce AG2R dodatkem č. 83 nabízely v podstatě stejné služby jako tento subjekt.

⁶⁴ Proto vyvstává otázka, za jakých okolností byla instituce AG2R dodatkem č. 83 určena a dále jaký mohl mít tento subjekt prostor pro vyjednávání o podmínkách svého závazku a jaký měly tyto skutečnosti dopad na způsob fungování daného systému jako celku.

⁶⁵ V závislosti na těchto okolnostech a na tomto vyjednávacím prostoru, jejichž posouzení přísluší v projednávané věci předkládajícímu soudu, by bylo možné vyslovit závěr, že ačkoli je AG2R neziskovým subjektem a jedná na základě zásady solidarity, je nicméně podnikem vykonávajícím hospodářskou činnost, který si sociální partneři na základě finančních a hospodářských hledisek vybrali z dalších podniků, jimž konkuruje na trhu se službami v oblasti zdravotně sociálního připojištění, které nabízí.

K použitelnosti čl. 106 odst. 2 SFEU

⁶⁶ Musí-li být instituce AG2R považována za podnik vykonávající hospodářskou činnost ve smyslu článku 102 SFEU, rozhodnutí orgánů veřejné moci, kterým se účast v systému zdravotního připojištění stává pro celé odvětví francouzského řemeslného pekárnictví závaznou bez možnosti osvobození od této povinné účasti, by nutně znamenalo, že se tomuto subjektu přiznává výlučné právo vybírat a spravovat pojistné, které do tohoto systému platí zaměstnavatelé a zaměstnanci z tohoto odvětví. Takový subjekt by proto bylo možné považovat za podnik s výlučnými právy ve smyslu čl. 106 odst. 1 SFEU (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Albany, bod 90; Brentjens, bod 90, a Drijvende Bokken, bod 80).

- ⁶⁷ Jelikož by podniky z odvětví francouzského řemeslného pekárenství neměly v důsledku těchto výlučných práv možnost platit pojistné do systému zdravotního připojištění spravovaného jiným subjektem, instituce AG2R by měla zákonný monopol na podstatné části společného trhu a mohla by být považována za podnik s dominantním postavením ve smyslu článku 102 SFEU (viz obdobně výše uvedený rozsudek Pavlov a další, bod 126).
- ⁶⁸ Podle ustálené judikatury však platí, že pouhé vytvoření dominantního postavení přiznáním výlučných práv ve smyslu čl. 106 odst. 1 SFEU není jako takové neslučitelné s článkem 102 SFEU. Členský stát porušuje zákazy stanovené těmito dvěma ustanoveními pouze tehdy, je-li dotčený podnik veden ke zneužití svého dominantního postavení v důsledku pouhého výkonu výlučných práv, která mu byla přiznána, nebo mohou-li tato práva vytvářet situaci, ve které je tento podnik veden ke zneužití svého dominantního postavení (viz výše uvedené rozsudky Höfner a Elser, bod 29; Albany, bod 93; Brentjens, bod 93, jakož i Drijvende Bokken, bod 83).
- ⁶⁹ Takovéto zneužívání, které odporuje článku 106 odst. 1 SFEU, je dáno zejména tehdy, když členský stát přizná podniku výlučné právo vykonávat určité činnosti a vytvoří situaci, v níž tento podnik zjevně není schopen uspokojit na trhu poptávku pro tomto druhu činnosti (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Höfner a Elser, bod 31, jakož i Pavlov a další, bod 127).
- ⁷⁰ To, že společnost Beaudout odmítla svou účast v systému spravovaném institucí AG2R, v tomto ohledu vychází z tvrzení, že pojišťovny nabízejí vyšší pojistné krytí, než jsou plnění poskytovaná institucí AG2R.

- ⁷¹ Je však třeba zdůraznit, že skutečnost, že podniky z odvětví francouzského řemeslného pekárenství nemohou využít jiných subjektů k poskytování zdravotního připojištění pro své zaměstnance, jakož i omezení hospodářské soutěže, které je toho výsledkem, vyplývají z výlučného práva přiznaného instituci AG2R (viz obdobně výše uvedené rozsudky Albany, bod 97; Brentjens, bod 97, a Drijvende Bokken, bod 87).
- ⁷² Dále, jak již uvedl generální advokát v bodě 98 svého stanoviska, ze spisu předaného předkládajícím soudem ani z vyjádření předložených Soudnímu dvoru nevyplývá, že by plnění poskytovaná institucí AG2R neodpovídala potřebám dotyčných podniků.
- ⁷³ Za těchto podmínek ještě zbývá ověřit, zda je AG2R pověřena poskytováním služby obecného hospodářského zájmu ve smyslu čl. 106 odst. 2 SFEU.
- ⁷⁴ Jak vyplývá z bodů 47 až 52 tohoto rozsudku, takový systém zdravotního připojištění, jako je ten, který spravuje AG2R, se vyznačuje vysokým stupněm solidarity. Dodatek č. 83 ostatně instituci AG2R stanoví zvláštní, zejména finanční požadavky, aby se zaručila trvalost pojištění poskytovaného pojištěncům.
- ⁷⁵ Společnost Beaudout však uvádí, že zavedení mechanismu, který by dovoloval osvobození od povinné účasti v pojištění, by neohrozilo finanční rovnováhu subjektu spravujícího systém, o který jde v původním řízení.

⁷⁶ V tomto ohledu je třeba připomenout, že z judikatury vyplývá, že ke splnění podmínek použití čl. 106 odst. 2 SFEU není nezbytné, aby byla ohrožena finanční rovnováha nebo hospodářská životaschopnost podniku pověřeného poskytováním služby obecného hospodářského zájmu. Postačí, aby v případě neexistence sporných výlučných práv nebylo možné plnit zvláštní úkoly svěřené tomuto podniku tak, jak jsou upřesněny prostřednictvím povinností a omezení, kterým tento podnik podléhá, nebo aby ponechání těchto práv v platnosti bylo nezbytné k tomu, aby jejich držitel mohl splnit úkoly obecného hospodářského zájmu, které mu byly svěřeny, v přijatelných hospodářských podmínkách (viz v tomto smyslu výše uvedené rozsudky Albany, bod 107; Brentjens, bod 107, a Drijvende Bokken, bod 97).

⁷⁷ Je třeba konstatovat, že v případě odstranění ustanovení o povinnosti pojistit se u určeného pojistitele, a tím i výlučného práva instituce AG2R spravovat systém zdravotního připojištění pro všechny podniky z odvětví francouzského řemeslného pekárenství, by tomuto subjektu, který je však na základě dodatku č. 83 povinen poskytovat zaměstnancům těchto podniků pojištění za podmínek stanovených uvedeným dodatkem, hrozil odliv pojištěnců, kteří představují nižší rizika, neboť ti by se obrátili na podniky, které by jim nabízely srovnatelné, nebo i lepší pojistné krytí za nižší pojistné. Za těchto podmínek by rostoucí podíl „pojištěnců s vyššími riziky“, které by instituce AG2R musela pojistit, vyvolal růst ceny pojištění, takže by tento subjekt již nemohl nabízet pojištění stejné kvality za přijatelnou cenu.

⁷⁸ To by tím spíše platilo v případě systému, který se stejně jako systém v původním řízení vyznačuje vysokým stupněm solidarity, zejména z důvodu paušálního charakteru pojistného a povinnosti krytí veškerá rizika.

- 79 Takováto omezení, která činí služby poskytované dotyčným subjektem méně konkurenceschopnými, než jsou srovnatelné služby poskytované pojišťovnou, která těmto omezením nepodléhá, jsou jednou ze skutečností odůvodňujících výlučné právo tohoto subjektu spravovat takovýto systém, v němž se nelze od povinné účasti osvobodit.
- 80 Odstranění takového ustanovení o povinnosti pojistit se u určeného pojistitele, jako je ustanovení upravené dodatkem č. 83, by tedy mohlo vést k tomu, že by dotyčný subjekt nemohl plnit úkoly obecného hospodářského zájmu, které mu byly svěřeny, v přijatelných hospodářských podmínkách.
- 81 Na druhou část otázky, tak jak byla přeformulována Soudním dvorem, je proto třeba odpovědět tak, že musí-li být činnost spočívající ve správě takového systému zdravotního připojištění, jako je systém v původním řízení, kvalifikována jako hospodářská činnost, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, články 102 SFEU a 106 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, nebrání tomu, aby orgány veřejné moci přiznaly instituci zdravotně sociálního připojištění výlučné právo spravovat tento systém, aniž by se podniky z dotyčného odvětví činnosti mohly od povinné účasti v uvedeném systému osvobodit.

K nákladům řízení

- 82 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 101 SFEU ve spojení s čl. 4 odst. 3 SEU musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání rozhodnutí orgánů veřejné moci, podle kterého se dohoda vzešlá z kolektivního vyjednávání a upravující povinnou účast v systému zdravotního připojištění bez možnosti osvobození od této povinné účasti stala na žádost organizací zastupujících zaměstnavatele a zaměstnance z určitého odvětví činnosti závaznou pro všechny podniky z daného odvětví.

- 2) Musí-li být činnost spočívající ve správě takového systému zdravotního připojištění, jako je systém v původním řízení, kvalifikována jako hospodářská činnost, což přísluší ověřit předkládajícímu soudu, články 102 SFEU a 106 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, nebrání tomu, aby orgány veřejné moci přiznaly instituci zdravotně sociálního připojištění výlučné právo spravovat tento systém, aniž by se podniky z dotyčného odvětví činnosti mohly od povinné účasti v uvedeném systému osvobodit.

Podpisy.